

Justitsprotokol for Marsellisborg Birketing i-16. 1765-1778. Fol. 325 a. b. Erhvervsarkivet.

Anders Gieding i Aarhus kong. majst. herrets foged i Galten, Houlberg, Wester Liisberg og Haslef herreder, samt birkedommer udi fri herskabet Marsellisborg Birk! Gjør vitterlig: At Jens Ambdie i Wiibye for mig haver andraget, hvor ledes hand skal være nødsaget til at indstefne og sag give Eder Frederich Hiulmands hustru Karen fordi I uden det til given arsag meget nærgaaende paa ære og lempe skal have beskyldet citanten for paa ulovlig maade at have til sneget sig et væder lam, med meere, thi stefnes herved med loulig varsel bemeldte Frederich Hiulmands hustru Karen, opholdende sig hos Rasmus Loft i Wiibye for mig i ret at møde paa Marsellisborg Birketings ret Tirsdagen den 20de october først kommende, vidner stefnte og ustefnte, attester og alle slags lou skuede documenter og beviser at anhøre og her producere til sagen at svare og efter den nærmere giørende demonstration og paastand dom at liide for eders nærgaaende beskyldning med hvis videre der af eller af denne sag i nogen maade kand dependere: Til at vidne i sagen indstefnes under faldsmaals straf til forbm. ting og tiid, Søren Møller, Mads Davidsen og Peder Jensens hustru Mette sandhed at vidne og paa spørmaal at svare. Parterne medtager hvis tienlig eragtes, da der skal blive handlet og dømt som ret er, til bekræftelse under min forseigling. Aarhus d. 6te octbr. 1772.

Ao. 1772 den 7 octbr. Haver vi underskrevne loulig for kündigt dette stefnemaal for alle her ud inden om melte ved kommende, som vi talte med alle sammen, hvilket vi med lovens eed bekræfter saa sandt hielpe os Gud og hans hellige ord, Peder Pedersen, Jens Nielsen begge af Wiibye fremlagt og læst i retten paa Marsellisborg Birketing den 20 october 1772 A. Gieding.

340 a. til 341 a.

Udi den til i dag opsatte sag contra Frederich Hiulmands hustrue i Wiibye møtte paa Jens Jensen Amdis vegne forvalter Müller fra Marssellisborg Jægergaard, og producerede en her fra retten udtagne forelæggelse som hand med sin lovlig for kündigtelses paaskrift begiærede læst og acten til ført, der og skeede lydende saaledes Fol: (Ikke nogen tal). Hvor efter Müller begiærede det indstefnte og forelagde vidne til vidnes byrds afleggelse frem kaldet, hvilket og skeede, og fremstoed der paa det frem lagde vidne Mette Pedersdatter gaardmand Peder Jensens hustrue af Wiibye, som af retten blev forelæst eedens forklaring af lovbogen med formaning at vogte sig for meen eed, hvor paa vidnet aflagde sin eed efter lovens maade at ville vidne sin sandhed i denne sag og der nest svarede vidnet paa forvalter Müllers spørmaal til forige vidner som til den ende for hende af retten blev oplæst paa, 1ste hun hørte icke noget i om spurgte tilfælde, da hun ei var saa nær ved, men hvad der blev talt var i Jens Amdies gaard, og vidnet alleene kom ud af sin dør efter vand da hun hørte at Jens Amdies hustrue og Frederich Hiulmands hustru skientes eller brugte mund imod hinanden men hvad ordene var sagde vidnet ei at have hørt, til 2det og 3die svarede lige som før at hun vidste intet til opløsning i denne sag, til 4de det hafde vidnet icke hørt, 5te om vidnet da hun som omvundet er hørte at Jens Amdie og Frederich Hiulmands hustrue skiændtes, da icke kunde høre eller forstaa et eniste ord af hvad som blev talt dem imellem, Resp: Vidnet hørte icke nogen ord saaledes at hun kunde sande forstaa af de omspurgte, da hun icke gav agt der efter, men gik strax ind igien med det hentede vand, 6te om vidnet da icke har hørt andre tale om det om spurgte Resp: nei thi hun kierte sig intet der efter, 7de om vidnet da ei selv har talt med een eller anden om det om spurgte Resp: nei, Frederich Hiulmand og hustrue blev af retten paraabt om nogen af dem eller nogen paa deres vegne var tilstede og hafde vidnet noget at til spørge men da ingen møtte og forvalter Müller ei frem satte flere spør maal til vidnet, saa det blev det fra retten demitteret, hvorefter forvalter Müller begiærede tingsvidnet sluttet og beskreven, samt hoved sagen op sat i 14 dage, retten tillod tingsvidnet sluttet og beskreven, samt hoved sagen opsat i 14 dage.

354 b. 355 a. 1773.

Udi den til i dag opsatte sag contra Frederich Hiulmands hustru i Wiiby var mødt paa Jens Jensen Amdies vegne forvalter Müller fra Marsellisborg Jægergaard, og fremlagde det herved retten erhvervede tingsvidne sluttet den 1ste decbr. sidst, som begiærte doms acten ved hæftet som og skeede under No. 7? Hvor efter forvalter Müller paa Jens Jensen Amdies vegne gjorde saadan i rette sættelse og paastand: Det gamle ord sprog at mand ei længere kand have fred end sin naboe vil, har Jens Amdie maattet antage for sandhed, og der fore været nødt til paa loulig maade at søge sin ære, goede nafn og røgte for sig og sine conserveret, hvad indstefnte Frederich Hiulmands hustrue har udladt sig med for vidnerne Søren Møller og Mads Davidsen sees af deres forklaring udi frem lagde tings vidne, men hvad føye hun der til har haft er ei udfundet, merkeligt er det at vidnet Peder Jensens hustrue ei har villet eller kundet forklare noget om hvad ord vexling der har været imellem Jens Amdies hustru og sag voldersken da nys gierrighed gierne i saadanne tilfælde plejer at have sted, men dette faaer at hvile paa bemt. vidners egen samvittighed, tydelig er det bevist at Jens Amdie er beskyldt af Frederich Hiulmands hustrue at have laant et vædder lam af Peder Jensen, hvilket hand hafde beholdt, hvor for monne hun icke har søgt dette opløst naar skulle være sandhed, og hvad vil dette ved komme hende at om tale, det synes at hun derved paa en fiin maade har villet blamere ham hvilket hand ei har kundet ladet saadant passere frem deeles maae man og troe at der som hun havfde vidst hannem noget at paa sige ville hun vel have gjort sig for nøyelse af saadant at frem bringe og beviise, under sagen er der intet spor til at Jens Amdisen har været skyldig udi hendes paasagn som dog giver anseende til utilbørlige ord og tale maader, jeg forvalter Müller finder der for anledning af lovens pag. 100 act 4de at i rette sætte og paastaae at Frederich Hiulmands hustrue Karen for utilbørlig ord og talemaader mod Jens Amdie til exempel for andre ligesindede og hand som saavel families goede navn og conservation vorder til funden at afsoren hendes forseelse med en penge mulct efter den vel viise dommers got befindende i mindste med 4 rd. 4 m, og des uden at gjøre ham en sømmelig erklæring, saaleedes at hun intet har ham eller hands ord at paa sige til for kleinselse i nogen maader, og da bemt. Frederich Hiulmands hustrue har aftvungen Jens Amdie ved søgsmaal at ligge sin uskyldigheds for dagen, saa paa staaes og at hun bliver pligtig funden de paa sagen anvente bekostninger skadesløs at erstatte, i mindste med 4re rd, saaledes indlades sagen under dom. Retten paa raabte indstefnte Frederich Hiulmands hustrueaf Wiiby om hun eller nogen paa hendes vegne var til stede. Men da ingen møte, saa blev hun af retten fore lagt loug dag til i dag 14ten dage den 9 febr. nestkommende her for retten med forsvar at møede med hvad hvad tilsvaer hun denne sag agter at begegne, da der udi er gjort paastand over hende at hun skulle betale i mulct 4 rd. 4 m, for de om citanten Jens Amdie udtalte ord samt given ham erklæring og betale sagens omkostninger med 4 rd, hvilken foreleggelse citanten tager beskreven og hinde for inden loulig lade bekiendet gjøre, og staae som sagen i 14 dage.

357 a.

Udi sagen contra Frederich Hiulmands hustrue var mødt paa Jens Amdies vegne forvalter Müller fra Marsellisborg Jægergaard og producerede een af retten udstede lougdays foreleggelse som hand med sin loulig for kyndelses paa skrift begiærede læst paa skreven og protocolleret, som og skeede lydende fol. (Ingen tal). Hvor efter forvalter Müller efter forhen gjorde paastand ind loed sagen under dom. Frederich Hiulmands hustru Karen Michelsdatter loed ved sin datter Mette Frederichsdatter ind levere til retten sit skriftlig ind læg af 5 hujus, som efter begiæring blev læst og acten tilført lydende saal: Forvalter Müller holdt aldeeles ufor nødten at hvor noget paa det fra Frederich Hiulmands hustrue frem komme indleg, da samme i ringeste maade har raport med sagen eller beviise det mindste af de ærerørige ord og ubegrænsede ord som Frederich Hiulmands hustrue uden der til given anledning har udtalt imod Jens Amdie, men paastoed sagen uden længere opsættelse til doms optagen. Dommeren loed sagen opstaae til næste ret, til hvilken tiid Frederich Hiulmands

hustrue med mand eller forsvar blev tilholdt at frem komme med hvad videre der i denne sag maatte have at erindre i særdeleshed om hun var for at se sagen i mindelighed af giort.

357 b. til 358 a. Udskrift.

Af friherskabet Marsellisborg Birketings justits protokol udi gaardmand Jens Amdies sag udi Wiibye contra Frederich Hiulmands hustrue ibm: for saavit rettens loug dags foreleggelse til hende betræffer der lyder saaledes. Tiirsdagen den 26de janv. 1773 /: Retten er foran indført :/ Dets til bekræftelse under rettens seigl, Marsellisborg Birketing for bemt. 26 janv. 1773.

Det er lovlig forkyndet den 2den febr. Saa sandt hielp os Gud og hans hellige ord.

Søren Møller

Niels Christensen

Velædle hr. birkedommer Gieding: Da ieg fattige koene er kommet i stor fortrædelig hed med en mand af vores bye mænd, nafnlig Jens Amdie, som skeede for en kalv ieg hafde fundet paa Wiibye mark, i samme tiid kom Jens Amdie kørendes da ieg tænkte samme at faa kjørt hiem, men icke et ord fik ieg udsagt førend hand sagde den kalv tilhører mig, og eieren haver givet mig samme, strax toeg kalven fra mig og kjøgte hiem, noget der efter gik need til ham og icke var hiemme saa gik jeg til Niels Christensen, som var nær værende den tiid Jens Amdie toeg kalven om hand vilde tilstaae ved sin eed at eieren hafde givet ham kalven, nei det vil ieg icke, det faaer være Jens Amdies egen sag, hand flyer nok ejer mand til kalven, saa gik ieg til Jens Amdies koene og spurgte om ieg icke maatte bekomme den kalv ieg haver fundet, hvor til hun svarte: Kalven tilhører Eder og icke min mand hvor paa ieg toeg samme, søndagen der efter gik ieg til kirken og spurgte bye mændene om ieg icke have dend fundene kalv, hvor til de svarte alle ja, nogle dage der efter kom ieg ner i byen og møtte Jens Amdies koene som sagde: Lige saa vel som andre kunde faae kalve saa vel kunde I og hafde ladet os faae dend for betaling, der som du det hafde tilbudet skulle det gierne have skeed, hvor paa hun gav mange skiældsord, hvor til ieg sagde tii stille ieg har icke stollet dend, og icke heller dem der fik samme, det er icke saa med dend som Peder Jensens vedder i laandt og icke flyde igien som Peder Jensen tilstoede som hand hafde laandt væderen af i tvende mænds paahør navnlig Mads Davidsen og Søren Møller som de med deres eed kand bekræfte, hvor om ieg beder hr. birkedommerens assistence siden min mand er icke hiemme, men staar i kongens tjeneste hvornest ieg for bliver med megen cunition og estime velædle hr. birkedommer dienst skyldige tienerinde Karen Michelsdatter Frederich Hiulmands hustrue Wiibye 5 febr. 1773.

Udskriften: Velædle birkedommer Gieding, á Aarhuus.

375 b. 376 a. Dom.

Det var med 2de eenstemmige vidner Søren Møller og Mads Davidsen i Wiibye udi denne sag førte tings vidne begyndt den 20de october og sluttet den 1ste? december 1772 beviist: at indstefnte Frederich Hiulmands hustrue Karen Michelsdatter i Wiibye har beskyldt Jens Amdisen samme stæds for at have laant et vædder lam af gaardmand Peder Jensen som hand hafde beholdt, hvilke ord og beskyldninger hun ei alleene har ved ved staaet da bemelte 2de vidner var hos hende der om at forhøre sig efter citantens forlangende, men og i sit efter loug dags givelse, til retten indsendte indlæg af 5te febr. 1773 ved bliver at have udtalt til Jens Amdies hustrue da hun møtte hende i byen, og saaledes i stæden at see sagen i mindelighed afgiort, repeterer beskyldninger, end og med tillæg om en kalv som hun fore giver at skulle have funden paa Wiibye mark men Jens Amdie taget fra hende, uden i mindste maade at legitimere enten det eene eller det andet, af slikt til sit forsvar. Thi kiendes for ret: At da et menneske ære og goede rygte kand tiit spildes af en ringe mistanke, helst imellem bønder folk paa landet, saa anses bemt. af Frederich Hiulmands hustrue Karen Michelsdatter i Wiibye i saa maade om og imod gaardmand Jens Amdie samme stæds udtalte ubeviiste

ord og beskyldninger, utilbørlige, og der for bør hun, til nogenleedes forvornig? efter sine omstændigheder at betale til Wiibye sogns herets casse fiire mark, lige som og indbemelte ord og beskyldninger bliver herved til intet giort, saa at de ei bør komme Jens Amdie til for kleinelse i nogen maader udi processens omkostninger betaler Frederich Hiulmandsa hustrue Karen Michelsdatter til Jens Amdie 2 rd, 4 m, at efter kommes inden 15 dage efter denne doms lovlige bekræftelse under min haand og forseigling. Marsellisborg Birketing den forbmt. 16 marti 1773 A. Gieding.